

KPI PROJECT BASE LEARNING

วิถีผู้นำ...ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

... สถาบันพระปกเกล้ามุ่งพัฒนาผู้นำ
ให้คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม
เราจึงพยายามดึงศักยภาพของผู้เรียนในทุกด้าน
เพื่อส่งต่อสู่สังคมประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ...

BCG แก้วจน

กรณีศึกษาชุมชนบ้านดอนศาลเจ้า
ต.บ่อสุพรรณ อ.สองพี่น้อง จ.สุพรรณบุรี

กลุ่มบ้านราชดำเนิน
หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง
การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
สำหรับนักบริหารระดับสูง รุ่นที่ 25
(ปปร.25)

01

BCG แก้วจัน:

กรณีศึกษาชุมชนบ้านดอนศาลเจ้า ต.บ่อสุพรรณ อ.สองพี่น้อง จ.สุพรรณบุรี

นักศึกษากลุ่มที่ 5 บ้านราชดำเนิน

หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูงการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย
สำหรับนักบริหารระดับสูง รุ่นที่ 25 (ปปร.25)

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า

อาจารย์ที่ปรึกษากลุ่ม: ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และ ดร.กวีลดี บุรีกุล

ที่มาของโครงการกลุ่มเชิงปฏิบัติ

โครงการกลุ่มเชิงปฏิบัติเรื่อง BCG แก้วจัน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านดอนศาลเจ้า ต.บ่อสุพรรณ อ.สองพี่น้อง จ.สุพรรณบุรี เกิดขึ้นจากการที่กลุ่มนักศึกษาเห็นว่า ในปัจจุบันชุมชนท้องถิ่นเป็นจำนวนมากของประเทศไทยมีปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจน ทั้งที่ในหลายชุมชนมีทุนทางสังคมและทรัพยากรธรรมชาติซึ่งสามารถนำมาส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจให้เกิดความเข้มแข็งได้ โดยกลุ่มนักศึกษาได้ลงพื้นที่สำรวจชุมชนบ้านดอนศาลเจ้า ทำให้พบว่าเป็นอีกหนึ่งชุมชนซึ่งประสบปัญหาดังกล่าว กล่าวคือ จากการสำรวจ 306 ครัวเรือนในชุมชนนั้น มี 9 ครัวเรือนที่มีฐานะดี, มี 205 ครัวเรือนที่มีฐานะปานกลาง และมี 92 ครัวเรือนที่มีฐานะยากจน ทั้งนี้ มี 265 ครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง นอกจากนี้ ในหลายครัวเรือนมีแนวโน้มที่จะมีหนี้สินเพิ่มขึ้น ขณะที่สภาพแวดล้อมในชุมชนก็เสื่อมโทรมจนไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์อะไรต่อได้โดยเฉพาะปัญหา

ดินเค็มจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยวและมีการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช สิ่งเหล่านี้ ค่อย ๆ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้คนในชุมชนย่ำแย่ลง และนำมาสู่ความอ่อนแอของชุมชนในที่สุด

กลุ่มนักศึกษาได้เลือกพื้นที่ชุมชนบ้านดอนศาลเจ้า ต.บ่อสุพรรณ อ.สองพี่น้อง จ.สุพรรณบุรี ในการศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์และสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจน ตลอดจนนำต้นทุนทางสังคมและทรัพยากรของชุมชนมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจตามหลักการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่แบบ BCG MODEL ซึ่งก็คือการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนโดยการคำนึงถึงประสิทธิภาพของผลผลิตและความสมดุลของสิ่งแวดล้อม โดยภายหลังจากการจัดทำโครงการ กลุ่มนักศึกษาจะได้จัดทำเป็นข้อเสนอเพื่อเป็นต้นแบบให้แก่ชุมชนอื่น ๆ ของประเทศนำไปปรับใช้ต่อไป

ข้อค้นพบจากการทำโครงการกลุ่มเชิงปฏิบัติ

กลุ่มนักศึกษาได้เลือกพื้นที่ชุมชนบ้านดอนศาลเจ้า ต.บ่อสุพรรณ อ.สองพี่น้อง จ.สุพรรณบุรี เป็นพื้นที่กรณีศึกษา เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์และสภาพปัญหา ความเหลื่อมล้ำและความยากจน ตลอดจนทุนทางสังคมและ ทรัพยากรของชุมชน และจากการศึกษาสภาพสังคมของชุมชน บ้านดอนศาลเจ้า พบว่า เป็นชุมชนที่มีสำนึกรักในท้องถิ่นและ มีความสามัคคีต่อกันซึ่งถือเป็นทุนทางสังคมที่มีประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสิ่งที่มีความโดดเด่นประการหนึ่งก็คือ มีการรวมตัวกันบริหารชุมชนอย่างเป็นระบบผ่านโครงสร้าง การบริหารที่คล้ายกับรัฐบาลของประเทศ กล่าวคือ มีผู้ใหญ่บ้าน เป็นนายกรัฐมนโท และยังมีรัฐมนตรีด้านต่าง ๆ คล้ายกระทรวง ได้แก่ รัฐมนตรีด้านอำนาจการและแผน รัฐมนตรีด้าน การปกครอง รัฐมนตรีด้านความสงบ รัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจ

รัฐมนตรีด้านสาธารณสุข รัฐมนตรีด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม รัฐมนตรีด้านการศึกษาและวัฒนธรรม ทั้งนี้ มีการประชุมและ แลกเปลี่ยนความรู้ทั้งในชุมชนและเครือข่ายนอกชุมชน ตลอดจนการวางแผนและประเมินแผนยุทธศาสตร์ในการ บริหารจัดการชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

นอกจากทุนทางสังคมแล้ว ในชุมชนบ้านดอนศาลเจ้า ยังมีทรัพยากรธรรมชาติบางอย่างที่มีประโยชน์ต่อการส่งเสริม พัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนเช่นกัน นั่นคือ ทรัพยากรน้ำซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์และมีคลองชลประทาน อันเป็นประโยชน์ต่อการทำเกษตร จากความพร้อมในทางสังคม และทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนบ้านดอนศาลเจ้า กลุ่มนักศึกษาจึงได้นำต้นทุนเหล่านี้มาเป็น **แนวทางในการส่งเสริม พัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนตามแนวทาง BCG MODEL** และสามารถกำหนดได้เป็น 3 ระยะ ได้แก่

(1) ระยะสั้น

ระยะนี้เกิดขึ้นจากการที่กลุ่มนักศึกษา พบว่าในชุมชนมีการผลิตและจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้ให้ชุมชนอยู่ก่อน แล้ว อันได้แก่ น้ำอ้อยและกล้วยฉาบ ดังนั้น จึงสามารถนำผลิตภัณฑ์เหล่านี้ มาปรับปรุงพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าทาง การตลาด โดยเฉพาะเรื่องการปรับปรุง ด้านสุขอนามัยในการผลิต เรื่องการ พัฒนาระบบบรรจุภัณฑ์ให้มีมาตรฐานและ ดึงดูดผู้บริโภค และเรื่องการแข่งขัน เป็นสินค้า OTOP ซึ่งกลุ่มนักศึกษาได้ ประสานงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เข้ามาดำเนินการ

(2) ระยะกลาง

ระยะนี้เกิดขึ้นจากการที่กลุ่มนักศึกษา ตระหนักถึงภูมิปัญญาของชุมชนในเรื่อง การเกษตรและทรัพยากรน้ำที่อุดม สมบูรณ์ ดังนั้น จึงสามารถริเริ่มโครงการ เกษตรพาสู ซึ่งเป็นโครงการปลูกพืชผัก แบบปลอดสารเคมีหรือแบบอินทรีย์เพื่อ จำหน่าย ทั้งยังมีการปลูกป่าโดยรักษา ความสมดุลระหว่างต้นไม้เชิงพาณิชย์และ ต้นไม้เพื่อการอนุรักษ์ด้วย โครงการ เกษตรพาสูนี้ มีการทดลองนำเกษตรกร บางครัวเรือนที่มีฐานะค่อนข้างยากจน มาเข้าร่วมโครงการ และปรากฏว่าผู้เข้าร่วม โครงการมีเงินออมจากการทำโครงการนี้ เพิ่มขึ้นเป็น 1-2 เท่าตัว ทั้งนี้ จะมีการ ขยายผลโครงการต่อไปในอนาคต

(3) ระยะยาว

ระยะนี้เกิดขึ้นจากการที่กลุ่มนักศึกษา เล็งเห็นถึงการที่ชุมชนตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ สามารถติดต่อสื่อสารกับพื้นที่ภายนอกได้ สะดวก ดังนั้น จึงสามารถริเริ่มโครงการ ตลาดแบบ Market Place ของชุมชนซึ่ง เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าขนาดใหญ่ที่ผลิต และจำหน่ายโดยชุมชน ทั้งยังสามารถเข้า ถึงตลาดภายนอกได้ โดยยังอยู่ในขั้นตอน การออกแบบ

โครงการกลุ่มเชิงปฏิบัติกับข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำ

กลุ่มนักศึกษาที่มีข้อเสนอเชิงนโยบายให้มีการนำโครงการของชุมชนดังกล่าวไปเป็นต้นแบบให้แก่ชุมชนท้องถิ่นอื่น ๆ ของประเทศ กล่าวคือ รัฐและชุมชนต้องเริ่มจากการค้นหาจุดแข็งของชุมชนซึ่งสามารถใช้เป็นต้นทุนในการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจได้ นอกจากนี้ในส่วนของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำหน้าที่ในการสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชน และควรเข้ามาช่วยประเมินและขยายผลโครงการอย่างต่อเนื่องด้วย

นอกจากนั้น เพื่อให้กรณีศึกษาที่ศึกษาเป็นต้นแบบที่ใช้ได้จริง กลุ่มนักศึกษาได้เสนอ **“คู่มือ BCG แก่จนบ้านดอนศาลเจ้า”** ไว้ด้วย โดยกลุ่มนักศึกษาได้เสนอหลักการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนตามแนวทาง

BCG MODEL อันเป็นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจแบบใหม่ที่ยั่งยืนโดยคำนึงถึงประสิทธิภาพของผลผลิตและความสมดุลของสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน **ด้านที่หนึ่ง** คือ ด้านเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) ซึ่งก็คือการเสนอให้มีการปลูกพืชผักแบบปลอดสารเคมีหรือแบบอินทรีย์ **ด้านที่สอง** คือ ด้านเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ซึ่งก็คือการเสนอให้มีการใช้มูลสัตว์และกากวัสดุติดจากธรรมชาติที่เหลือใช้จากการผลิตสินค้าอย่างหนึ่ง มาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเป็นปุ๋ยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร หรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนเช่นน้ำหมัก และ **ด้านที่สาม** คือ ด้านเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ซึ่งก็คือการปลูกป่าโดยให้มีต้นไม้เชิงพาณิชย์หรือใช้ประโยชน์ และต้นไม้เพื่อการอนุรักษ์ในสัดส่วนที่เหมาะสมกัน

จากโมเดล BCG แก่จนสู่การขยายผลเพื่อลดความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืน

ภายหลังการจัดทำโครงการกลุ่มเชิงปฏิบัติ มีหน่วยงานราชการเข้ามาช่วยพัฒนาต่อยอดโครงการเพื่อส่งเสริมศักยภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนบ้านดอนศาลเจ้า โดยมีการพัฒนาเป็นสามระยะตามที่กลุ่มนักศึกษาได้เสนอไว้ โดย **ระยะที่ 1** คือ การพัฒนาในระยะสั้น ซึ่งมีการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์ของชุมชนอย่างน้ำอ้อยและกล้วยฉาบให้เป็นสินค้า OTOP และวางจำหน่ายทั้งในออนไลน์และในตลาด นอกจากนี้ ยังมีการออกหนังสือรับรองผลิตภัณฑ์อาหารสะอาดจากสถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติของตำบลบ่อสุพรรณ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคในการซื้อไปรับประทาน **ระยะที่สอง** คือ การพัฒนาในระยะกลาง ซึ่งเป็นผลมาจากความสำเร็จในโครงการเกษตรพาสูขที่ส่งผลให้ชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการ มีเงินออมเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น จึงเริ่มมีการขยายผลประชาสัมพันธ์ และมีการหารื้อเช่าที่ดินเพื่อลดอุปสรรคของเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ขณะที่ **ระยะที่สาม** คือ การต่อยอดโครงการตลาดของชุมชนที่กลุ่มนักศึกษ้ออกแบบไว้ซึ่งยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาต่อไป

